Р Е Ц Е Н З И Я

От: *Проф. д-р Румен Йорданов Брусарски*
Научна специалност „Финанси, парично обращение, кредит и застраховка (публични финанси)“, професионално направление 3.8 Икономика, научна област 3 Социални, стопански и правни науки
УНИВЕРСИТЕТ ЗА НАЦИОНАЛНО И СВЕТОВНО СТОПАНСТВО

Относно: Конкурс за **доцент** по „Икономика на обществения сектор и пазар на труда“, професионално направление 3.8 Икономика, научна област 3 Социални, стопански и правни науки

1. Информация за конкурса

Конкурсът е обявен за нуждите на секция „Макроиконом ока“ в Института за икономически изследвания (ИИИ) при Българската академия на науките (БАН) съгласно Решение на НС на ИИИ при БАН – Протокол № 8 от 08.07.2026 г. Участвам в състава на научното жури по конкурса съгласно Заповед № 513 / 15.07.2026 г. на Директора на ИИИ при БАН.

2. Информация за кандидатите в конкурса

Единствен участник в конкурса е гл. ас. д-р Кристина Стефанова Мархолева, секция „Макроикономика“ в ИИИ при БАН.

Кристина Мархолева е бакалавър по макроикономика (2009 г.) и магистър по магистър по макроикономика (2010 г.) на Университета за национално и световно стопанство (УНСС). През 2007 г. тя е стажант във финансово – счетоводния отдел на Верта ООД, гр. София, Индустриална зона Казичене – юг, а през 2008 г. – брокер на недвижими имоти в Джи Ем Би Консулт ЕООД, гр. София. От 2009 г. до 2011 г. г-жа Мархолева е експерт в Инокотек ООД, гр. София, а от 2009 г. до 2014 г. – хоноруван асистент в УНСС. През 2013 г. тя е Експерт европейски проекти и програми в Европейски център за качество ООД, гр. София, а от 2013 г. до 2015 г. – бизнес консултант в ГудУил Консултинг ЕООД, гр. София. През 2013 г. Кристина Мархолева защитава дисертационен труд на тема „Публични разходи и модели на социално – икономическо развитие в Европейския съюз“ и придобива ОНС „Доктор“. От 2014 г. до 2017 г. тя е асистент, а от 2017 г. до 2023 г. – главен асистент в УНСС. От 2023 г. до момента д-р Мархолева е главен асистент в секция „Макроикономика“ на ИИИ при БАН. От 2015 г. до момента тя е консултант (бизнес консултации, бизнес и стратегически анализи, изготвяне и управление на проекти по европейски програми, експертна дейност в сферата на публични политики). Г-жа Мархолева владее отлично английски език. Специализирала е във Виенския икономически университет (Австрия), Академията за икономически науки Букурещ (Румъния), Университета Овидий Констанца (Румъния) и Университета Евора, Португалия.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

Кандидатът преизпълнява минималните изисквания на ИИИ при БАН за заемане на академичната длъжност „доцент“ по научна област 3 Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8 Икономика, които са в съответствие с минималните национални изисквания (чл. 2б, ал. 1-4 от ЗРАСРБ и чл. 1а, ал. 1 от ППЗРАСРБ), както и с минималните изисквания по Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в БАН – при минимален праг от 450 точки, гл. ас. д-р Мархолева събира 1 179,25 точки, в т.ч.:

- Група показатели А, Показател 1: 50 т. (при минимален праг: 50 т.);
- Група показатели В, Показател 2: 100 т. (при минимален праг: 100 т.);
- Група показатели Г (Г.4 – Г.10), Показател 3: 294,25 т. (при минимален праг: 230 т.);
- Група показатели Д (Д.11 – Д.13), Показател 4: 735 т. (при минимален праг: 70 т.).

Допълнителните изисквания по Правилника за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ИИИ при БАН са изпълнени.

4. Обща характеристика на представените научни трудове/публикации

Изследователската работа на кандидата е в областта на макроикономиката, публичните финанси и икономиката на труда.

За участие в настоящия конкурс гл. ас. д-р Мархолева представя *24 бр. научни трудове* (публикации), както следва:

- хабилитационен труд (монография) – 1 бр.;
- студии, публикувани в реферирани списания (SCOPUS или Web of Science) – 4 бр.;
- студии, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или в редактирани колективни томове – 2 бр.;
- статии, публикувани в реферирани списания (SCOPUS или Web of Science) – 1 бр.
- статии и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или в редактирани колективни томове – 16 бр.

Представеният от кандидата *хабилитационен труд* (Стефанова, К. (2026). Публично финансиране на средното и висшето образование в България - резултати, проблеми и предизвикателства. Рецензенти: проф. д-р Румен Брусарски и доц. д-р Яна Кирилова. София: Издателство на БАН проф. Марин Дринов, ISBN: 978-619-245-619-1 (online), 978-619-245-618-4 (print), 182 с. (222,73 стандартни страници). https://press.bas.bg/bg/eBooks-105/show-106(139)) е сериозно научно изследване с теоретичен и практико-приложен характер.

Обект на научното изследване „е публичното финансиране на средното и висшето образование в България“, а *предмет* – „динамиката, структурата и ефикасността на публичното финансиране на средното и висшето образование в България.“

Цел на монографичния труд е „да се оцени състоянието и ефикасността на публичното финансиране на средното и висшето образование в България, като се идентифицират актуални проблеми и предизвикателства в сферата.“ За постигането на тази цел са дефинирани шест *изследователски задачи.*

Научноизследователската теза на автора е, че „в България се наблюдава липса на ефикасност на публичното финансиране на средното и висшето образование, като влияние оказват механизмите на финансиране и по-ниските образователни резултати в количествен и качествен аспект в сравнение с редица страни от ЦИЕ.“

Монографията включва увод, пет глави, заключение и справка за използваната литература.

Глава първа е посветена на теоретичните аспекти на финансирането на средното и висшето образование. Направена е характеристика на публичното благо образование, като се извежда спецификата при неговите степени – средно и висше образование. Идентифицирани са вътрешните фактори на ефикасността на финансирането на средното и висше образование. *Втора глава* представя нормативната уредба на финансирането на средното и висшето образование в България и изследва нейното влияние върху различните детерминанти на ефикасността на публичните разходи. В *трета глава* се анализират равнището, динамиката и структурата на публичните разходи за средно и висше образование в България. Идентифицира се също тяхното потенциално влияние върху реализираната ефикасност. *Четвърта глава* извежда и оценява резултатите от средното и висшето образование в България. В *пета глава* се прави оценка на ефикасността на публичните разходи за средно и висше образование в България в сравнителен план със страните от ЦИЕ. Прилагат се различни модели и показатели за резултати от образованието в количествен и качествен аспект. В *заключението* са представени съществуващи проблеми и предизвикателства в областта на публичното финансиране на средното и висшето образование в България и са очертани препоръки за промени. Резултатите от изследването показват, че в България се наблюдава устойчива тенденция към увеличаване на публичното финансиране на средното и висшето образование и постепенно усъвършенстване на нормативната рамка, като същевременно остават редица проблеми, свързани с ефикасността на публичните разходи. Анализът установява относително ниско ниво на публично финансиране в сравнение със страните от ЦИЕ, недостатъчно обвързване на финансирането с образователните резултати в качествен аспект, определени дисбаланси в структурата на разходите по вид и необходимост от промени за по-ефикасно изразходване на публичните ресурси.

Внимателният прочит на монографията показва, че гл. ас. д-р Мархолева представя едно мащабно и задълбочено изследване в областта на публичните

финанси. Обектът, предметът и основната цел на научното изследване са дефинирани коректно. Структурата и изложението са на ниво. Използвани са съвременни изследователски подходи и методи. Обработено е голямо количество специализирана литература (студии, статии, монографии, нормативни документи, статистика и други материали). Направени са полезни изводи, оценки и препоръки. Изследователските задачи са изпълнени и основната цел на монографията е постигната. Научноизследователската теза е доказана.

В обобщение, представената за рецензиране научна продукция е достатъчна по обем и релевантна по съдържание на обявения конкурс.

5. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Научните и научно-приложни приноси на кандидата съответстват на изискванията за заемане на академичната длъжност „доцент“ в ИИИ при БАН. Те могат да бъдат обобщени в няколко основни направления:

- Публично финансиране на благото образование, неговите резултати и ефикасност на разходите за средно и висше образование (Публикации № 1, 3, 13, 15, 17):
    - идентифициране на основните проблеми и предизвикателства пред осигуряването на ефикасност и справедливост при доставянето на средно и висше образоване;
    - оценка на влиянието на нормативната уредба на финансирането на средното и висшето образование;
    - оценка на степента на конвергенция на разходите за образование на обучаем в публична институция в България спрямо средното равнище за ЕС;
    - оценка на икономическите и социалните ефекти от придобиването на висше образование в България и страните от ЕС чрез прилагане на оригинална методологична рамка;
    - оценка на ефикасността на разходите за висше образование в страните от ЦИЕ за периода 2017-2018 г.;
    - разработване на подход за използване на „добавената стойност“ на висшето образование, чрез който е оценена ефикасността на разходите за висше образование в страните от ЦИЕ;
    - разработване и прилагане на комбинирана методика от BCC модели (ориентирани към входа и към изхода) и SBM (неориентирани) DEA модели за оценка на ефикасността на публичните разходи за средно и висше образование в страните от ЦИЕ.
- Типология и конвергенция в сферата на публичните финанси в ЕС (Публикации № 6, 9, 18):
    - оценена е конвергенцията между държавите-членки на ЕС по линия на функционалната структура на публичните разходи (COFOG) за периода 2000-2019 г.;

- обосновано е разграничаването на три относително еднородни данъчни модели в ЕС чрез клъстерен анализ.

- Неравенство в доходите и богатството: измерване, детерминанти и роля на публичния сектор (Публикации № 19, 20, 22, 23):
  - оценка на ефектите на различните видове данъци, на различните направления публични разходи и дела на публичните разходи в БВП върху неравенството в разпределението на дохода;
  - оценка на ефектите на различни макроикономически и финансови детерминанти върху неравенството в богатството в 11 държави от ЦИЕ за периода 1995-2021 г.;
  - оценка на ефектите на различни макроикономически и финансови детерминанти върху неравенството в разпределението на богатство в България за периода 2005-2017 г.
- Образователна структура на населението, умения и пазар на труда (Публикации № 2, 4, 5, 16):
  - идентифициране на характеристиките на образователната структура на населението, представляващи предимство за прехода към зелена икономика и намаляване на младежката безработица;
  - извеждане на критерии за регионално приоритизиране на мерките за насърчаване на дуалното обучение в България.
- Структурна конвергенция и секторни специфики на пазара на труда (Публикации № 7, 8, 10, 11, 12, 14, 21, 24):
  - систематизиране на концептуално-теоретична рамка за анализ на структурната конвергенция на пазара на труда;
  - оценка на структурната конвергенция на страните от ЦИЕ към Еврозоната;
  - оценка на структурната конвергенция на България към Еврозоната спрямо разпределението на заетостта сред икономическите сектори за периода 2000-2019 г.;
  - извеждане на секторните тенденции и специфики в реалната производителност на труда в България спрямо Еврозоната;
  - оценка на конвергенцията в производителността на труда между ЦИЕ и Еврозоната;
  - оценка на наличието на сигма конвергенция в производителността на труда в страна-кандидатка за членство в ЕС (Северна Македония) спрямо ЕС-27.

6. Описание на представените цитирания

Кандидатът представя *74 бр. цитирания,* както следва:

- Група показатели Д, Показател 11. Цитирания или рецензии в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация или в монографии и колективни томове (SCOPUS и Web of Science) – 27 бр.;

- Група показатели Д, Показател 12. Цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране – 19 бр.;
- Група показатели Д, Показател 13. Цитирания или рецензии в нереферирани списания с научно рецензиране – 28 бр.

7. Критични бележки и препоръки

Нямам съществени критични бележки към кандидата.

8. Заключение

Въз основа на направените констатации за научноизследователската дейност на кандидата, **предлагам гл. ас. д-р Кристина Стефанова Мархолева за академичната длъжност „доцент“ в секция „Макроикономика“ на ИИИ при БАН** по „Икономика на обществения сектор и пазар на труда“, професионално направление 3.8 Икономика, научна област 3 Социални, стопански и правни науки.

14.10.2026 г.
гр. София **Подпис: ……**